اسقاق تيانشاندا ايبندى جوبا

ـــ جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىنىڭ شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسندا ئىلگىرى تابىستى امالياتى

(باسى 4 ـ بەتتە)

ورنىقتىلىق پەن داموۋ سىندى 2 ۋلكەن تاريخي مىندەت الدىندا، اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكوم بولشەكتەۋشىلىككە قارسى كۈرەستى ىشكەرىلەي ورىستەتپ، قوعام ورنىقتىلىعىن قورعاۋمەن قاتار، جاڭا داموۋ ۇستانىمىنا تاباندى بولىپ، ورنىقتىلىق بارىسىندا ىلگەرىلەۋ قىزمەت جالپى ارناسىنا تاباندى بولىپ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى نەگىزگى جەلى ەتۋگە تاباندى بولىپ، "1+3+3+رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ" قىزمەت ورنالاستىرۋدىڭ تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتپ، "التىنى ورنىقتىرۋ" قىزمەتىن ويداعىداي ىستەپ، "التىنى قاماتاماسز ەتۋ" مىندەتىن ويداعىداي تيانشاندىرىپ، ەكونومىيەكانىڭ جوعارى ساپالى داموۋ كەمەسىنىڭ نىق قادامەن الىسقا جەتۋىن ىلگەرىلەتتى.

كەڭ ـ بايتاق قۇبا ٴتۇز، يەن دالادا شينجياڭنىڭ تازا ەنەرگيا كاسىپ سالاسى دۇنيە ٴجۇزىنىڭ تازا ەنەرگيا جۇيەسىندەگى اسا ماڭىزدى ٴبىر بۇىنعا اينالىپ، اسىرەسە، دۇنيە جۇزىندەگى ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ كاسىپ سالاسىنىڭ جەتەكشىسىن ومىرگە اكەلدى؛ ۇشى قيىرسىز شينجياڭنىڭ ساپالى ماقتا ٴوندىرىس بازاسىندا، ماقتا جيناۋ ماشينالارى ٴوز كەزەگىندەگى كورسەتپ، ماقتانى جيناۋدى، تايلاۋدى، تاسۋدى ٴبىر تۇلعالاندىرىپ ىستەۋدى جۇزەگە اسىردى؛ تارىم ويپاتى اينالاسىندا ەرەكشە جەمىس ورمانىن ەگۋ رايونىندا، "شينجياڭنىڭ جەمىس تاباعىندا" ٴتۇرلى جەمىستەر كوزدەڭ جاۋىن الىپ، جان ـ جاعىمزدى تۇگەل "ٴتاپ ـ ٴتاتتى" دامگە تولتىردى؛ "شينجياڭ ىشىندە شەڭبەر قالىپتاستىرۋ، شينجياڭنان كىرىپ ـ شىعۋدى تەزدەتۋدى" ارقاۋ ەتكەن شينجياڭنىڭ ستەرەولدى قاتىناس جۇيەسى جەدەل قالىپتاسىپ، شىعىسپەن جالعاسىپ، باتىسقا شىعارۋ ارناسىنىڭ رولى بارعان سايىن كورنەكتىلەنە ٴتۇستى؛ "تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق"، "قارلى دالا، مۇزدى القاپ تا باعالىق بايلىق" ۇستانىمىن بەرىك ورناتىپ، اشىق اسپاندى، تۇنىق سۋدى، تازا توپىراقتى قورعاۋ شايقاسىن جانە اۋىل ـ قىستاق قونىس ورتاسىن جالپىلىق رەتتەۋ ـ جونگە سالۋدى جالپى بەتتىك ورىستەتپ، "اناعۇرلىم كوپ "كوكىرلار" تيانشان الابىن جاسىل جەلەكپەن كومكەرىپ، شينجياڭ ەكونومىكاسىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىنىڭ ەكولوگيالىق كەڭىستىگى ۇزدىكسىز كەڭەيە ٴتۇستى...

بۇگىنگى شينجياڭ بايتاق دالاسىنىڭ تۇس ـ تۇسىندا جالىنداعان جاسامپازدىق، جەر ـ جەرىندە كۇن سايىن وزگەرىپ، اي سايىن جاڭالانعان ىلگەرىلەۋشىلىك جارىققا شىعۋدا. 2014 ـ جىلدان بەرى، بۇكىل رايوننىڭ وڭىرلىك ٴوندىرىس جالپى ٴونىم قۇنى جىلىنا ورتا ەسەپپەن 7.7% ارتىپ، 2019 ـ جىلى ٴبىر تريللیون 359 ميلليارد 700 ميلليون يۋانعا جەتتى. قالا ـ قالاشىق تۇرعىندارىنىڭ جان باسىندىق ورتاشا قولداعى تابىسى جىلىنا ورتا ەسەپپەن 8.3% ارتىپ، 2019 ـ جىلى 34 مىڭ 664 يۋانعا جەتتى. اۋىل ـ قىستاق تۇرعىندارىنىڭ جان باسىندىق ورتاشا قولداعى تابىسى جىلىنا ورتا ەسەپپەن 8.5% ارتىپ، 2019 ـ جىلى 13 مىڭ 122 يۋانعا جەتتى. داموۋدىڭ باعىت كورسەتكىشى ۇزدىكسىز جوعارى ورلەپ، شينجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىعىنىڭ زاتتىق نەگىزىن بەكەمدەدى.

قوعام ورنىقتىلىعىنىڭ "كورسەتكىشى" سانالاتىن ساياحات كاسىبى شينجياڭنىڭ ستراتەگيالىق تىرەكتى كاسىبىنە ايالاۋدا. 2019 ـ جىلى شينجياڭ شەكارا ٴىشى ـ سىرتى سايالىقتىلارىنان 213 ميلليون ادام (رەت) قابىلداپ، سايالىق كىرىسى 363 ميلليارد 262 ميلليون يۋانعا جەتتى، جەكە ـ جەكە 2014 ـ جىلداعىدان 4.3 ەسە جانە 5.6 ەسە ٴوستى؛ داستارقان باسىندا ەڭ كوپ كەزدەسەتىن شينجياڭ نانى تالاي وتباسىلاردىڭ باقىتىمەن بايلانىستى بولدى، اۆتونومىيالى رايون نان شارۋاشىلىعىن دامىتۋدى جوعارى ولشەممەن، جوعارى باستامادا ىلگەرىلەتتى، ەرەكشەلىككە يە توقاشتار شينجياڭدى كوركەيتەتىن ۇلكەن كاسىپ سالاسىنا اينالۋدا. سايالىق كاسىبىن، نان شارۋاشىلىعىن ۋاكىل ەتكەن شينجياڭنىڭ 3 ـ كاسىبىنىڭ ەكونومىكانىڭ ارتۇىنا قوسقان ۇلەس مولشەرى 2014 ـ جىلعى 36.5%تەن 2019 ـ جىلى 66.7%كە ٴوستى.

جاڭا داموۋ ۇستانىمىن جەتەكشى ەتكەن شينجياڭ جوعارى ساپالى داموۋدى ىلگەرىلەتۋدە مول تابىسقا كەنەلدى، وتە ـ موتە، سان مىڭداعان شينجياڭدىقتاردىڭ ارمانى مەن ٴۇمىتىنىڭ وسناۋ توپىراقتا قاۋلاۋىنا مۇمكىندىك جاسادى.

بەسىنشى

كۇنلۇن تاۋىنىڭ تەرەڭ قويناۋى، شىڭدار قىساڭىنا تولعان اينا كول. 5 جىلدىق قۇرىلىس جۇمىستارىنان كەيىن، 2020 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى مەملەكەتتىك ماڭىزدى سۋ يگىلىگى نىسانى ـــ شينجياڭ ارتاش سۋ يگىلىگى تورابى ينجەنەرياسىنداعى ۇلكەن توسپانىڭ نەگىزگى تۇلعا قۇرىلىسى اياقتالدى. مەملەكەت 14 ميلليارد يۋان قارجى سالعان يارىكەن وزەنىن جالپىلىق جونگە سالۋ جۇمىسى يارىكەن وزەنىن مىڭ جىلعا جالعاسقان سەل حاۋپىنەن ٴبىر جولدا سەيىلتتى. يارىكەن وزەنى الابىنداعى ميلليوندىعان بۇقارا ۇرەي بيلەگەن، ۇرپاقتار بويى تاسقىننان ساقتانۋمەن اينالىسىپ كەلگەن ماشاقاتتى تۇرمىسقا قوش ايتتى.

يارىكەن وزەنىن جونگە سالۋ ميلليوندىعان ادامنىڭ تاعدىرىن وزگەرتتى، وتە ـ موتە، ادامدى نەگىز ەتەتىن، حالقتى بارىنەن جوعارى قويىلاتىن بيلىك جۇرگىزۋ ۇستانىمىن ايگىلەدى.

مەملەكەتتى جونگە سالۋدىڭ وزگەرمەس زاڭ ـ قاعيدالىسى بولادى، ٴبىراق ونىڭ نەگىزى حالىققا ٴتيىمدى بولۋ. ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى 2 ـ رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىندە، باس شۇجي شي جينپيڭ: "شينجياڭنىڭ اناعۇرلىم جاقسى، اناعۇرلىم تەز داموۋىن تاباندىلىقپەن ىلگەرىلەتۋ، سونىمەن بىرگە داموۋدى حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋ جاعىندا تيانىلىقتاندىرىپ، جەرگىلىكتى ورىنعا جاپپاي تيىمدىلىك جاساۋ جاعىندا تيانىلىقتاندىرىپ، ىنتىماقتى نىعايتۋ جاعىندا تيانىلىقتاندىرىپ، ٴاز ۇلت بۇقاراسىنا پارتيانىڭ قامقورلىعى مەن وتان ۇلى شاڭىراعىنىڭ مەيىرىن شىنايى سەزىندىرۋ كەرەك" دەپ اتاپ كورسەتتى.

حالىق تۇرمىسىن ۇلتاندى ەتكەندە عانا، حالىق كوڭىلى الاڭسىز بولادى، جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن دايەكتىلەندىرۋدىڭ، تيانىلىقتاندىرۋدىڭ ٴتۇبىرلى تەتىگى ـــ جۇرت تىلەگىن ۇيىستىرۋدا، حالىق تۇرمىسىن قاجىماس تاباندىلىقپەن قامتاماسز ەتۋدە جانە جاقسارتۋدا. اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكوم بۇقارانىڭ تابىس سەزىمىن، باقىت سەزىمىن، حاۋىپسىزدىك سەزىمىن حالىق تۇرمىسىنداعى ەڭ ماڭىزدى ولشەم ەتۋگە تاباندى بولىپ، حالىق تۇرمىسى سۇيىسپەنشىلىگىن داموۋ ۇستانىمىنا تەرەڭ توعىستىرىپ، حالىق تۇرمىسىنىڭ ەمتيحان قاعازىنا ەكىپىندەتە وتىرىپ جىلى مەيىرگە تولى جاۋاپ جازدى.

حالىق تۇرمىسىن الدىمەن ويلاستىرۋعا، حالىق تۇرمىسىن الدىمەن جۇرگىزۋگە تاباندى بولدى. ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى 2 ـ رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىنەن بەرى اۆتونومىيالى رايوننىڭ ٴوز دارەجەسىندەگى قازىنالىق شىعىسى مەن شينجياڭعا كومەك قارجىلاردىڭ 70%تەن كوبى حالىق تۇرمىسىن قامتاماسز ەتۋگە، جاقسارتۋعا جۇمسالىپ، جۇمىستاندىرۋ، وقۋ ـ اعارتۋ، ەمدەۋ، قوعامدىق قامتاماسزداندىرۋ، بەيقۇت ٴۇي سياقتى حالىققا ٴتيىمدى ٴتۇيىندى ينجەنەريالار ۇزدىكسىز ىلگەرىلەپ، حالىق تۇرمىسى ينجەنەريالىسى شىن مانىندە حالىق تىلەگى ينجەنەريالىسى بولىپ قۇرىلىپ شىقتى.

بۇگىنگى تاڭدا، ەڭ قيىن، قاتەرلى ۇستىرتتە دە اسفالت جول سايراپ جاتىر؛ ەڭ السى قىستاقتاردا دا دوۋيىن شولپ، ۇيىو اقتاراتىن ورەندەر بار؛ كۇنلۇن تاۋىنىڭ ەتەگىندەگى قۇربان اتايدىڭ ۇرپاقتارى جارتى كۇندە بەيجيڭگە جەتە الادى؛ پامير ۇستىرتىندە، مۇزتاۋعا كەلگەن جاڭا قوناقتاردىڭ ايعاى ۇزىلمەي، قىزىق ـ دۇمان اڭگىمەلەر شەرتۋدە...

بۇگىنگى تاڭدا، جۇمىستاندىرۋ ارنالارىن كەڭەيتىپ كىرىس ارتتىرۋ ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تۇرمىسىنا اناعۇرلىم مول ٴۇمىت سىيلاپ، مەكتەپكە دەيىنگى 3 جىلدىق تەگىن تاربيە قىستاقتاعى بالالاردىڭ باستالۋ سىزىعىن جاڭالاپ، جالپى حالقتىڭ دەنساۋلىعىن تەكسەرۋ ەر ـ ايەل، كارى ـ جاس ٴۇشىن ٴومىردىڭ "قورعانىش قالقانىن" تۇرعىزدى، بارعان سايىن ٴجيى توقىلعان قوعامدىق قامتاماسز ەتۋ تورى مىڭداعان، ون مىڭداعان وتباسىلاردىڭ باقتىن "تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەدى"...

بۇگىنگى تاڭدا، پارتيا بەكىمى، حالىق تىلەگى حالىق تۇرمىسىمەن تىعىز بايلانىسقان داموۋ بارىسىندا ۇزدىكسىز ۇيىسىپ، وتاندى ٴسۇيۇدىڭ، شينجياڭدى ٴسۇيۇدىڭ وڭ ەنەرگيالىق شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىنا كەڭىنەن تارالۋدا، بۇل كورىكتى شينجياڭ قۇرۇدىڭ ەڭ ٴتۇبىرلى كەپىلى، ەڭ پارمەندى تىرەگى، ەڭ قۇاتتى كۇشى بولىپ تابىلادى.

2019 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ سوڭىندا، وزگەلەر "قۇمدى شولدەگى تايپا" دەپ اتاعان كەريا اۋدانى داريابويى اۋىلى داريابويى قىستاعى تايلى ـ تاياعمەن تاكلاماكاننىڭ كىندىك وڭىرىنەن تازا، جارىق، سايكەستى قۇرىلىعىلارى تولىق جاڭا وتىرىقتاندىرۋ تۇيىننىڭ كوشپ كەلدى. وسىعان دەيىن، شينجياڭنىڭ "13 ـ بەسجىلدىقتاعى" كەدەيلەردى قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەۋ مىندەتى تولىق ورىندالىپ، 159 مىڭ 100 ادام جاڭا قونىسقا كوشپ، كوشپ شىعا الاتىن، ورنىعىپ وتىراتىن، بايۋ جولىنا تۇسە الاتىن جاڭا تۇرمىستارىن باستادى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ ايبىندى دابىلى قاعىلعاننان بەرى، قۇمدى شولدەن بىيىك تاۋعا، ساحارادان وزەن اڭعارىنا دەيىن، شينجياڭداعى ٴار دارەجەلى پارتكوم مەن ۇكىمەت نازاردى اۋىر كەدەيلىككە شوعىرلاندىرىپ، "ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قامتاماسز ەتۋمەن" تىعىز بايلانىستىرىپ، "جەتى ٴبىر توپتى"، "ۇشتە سەرپىندى ارتتىرۋدى" تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىپ، تاپتەشتەي ىستەۋگە بار كۇشتى سالىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋ جولىندا بىردە ـ ٴبىر وتباسىنىڭ، بىردە ـ ٴبىر ادامنىڭ قاعىس قالماۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

2019 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن، شينجياڭ جىنى 2 ميلليون 923 مىڭ 200 ادامنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋىن، 3107 كەدەي قىستاقتىڭ كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعۋىن، 25 كەدەي اۋدانىنىڭ كەدەيلىك قالپاعىن الىپ تاستاۋىن جۇزەگە اسىردى. كەدەيلىكتىڭ تۇتىلۋ مولشەرى 2013 ـ جىلدىڭ سوڭىنداعى 19.4%تەن 1.24%كە ٴتۇستى. "ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قامتاماسز ەتۋدەگى" كورنەكتى ماسەلەلەر نەگىزىنەن شەشىلدى.

2020 ـ جىلى جاڭا جىلدان باستاپ، شينجياڭ كەدەيلىك قالپاعى الىنباعان 10 كەدەي اۋدانداۋ شايقاسقا باسى ـ قاسىندا قاداعالاۋ جۇرگىزىپ، اۋداندارعا، قىستاقتارعا بولە وتىرىپ، دالمە ـ ٴدال شارا قولدانىپ، كورنەكتى ماسەلەلەر مەن ٴالسىز بۇىنداردى كوزدەپ، قامال الىپ، قىيىندىقتاردى ەڭسەرىپ، ولقىلىقتاردى تولىقتادى. كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ شەشۋشى شايقاسىنىڭ شەشۋشى جەڭىسىنە جەتۋدىڭ 100 مەترلىك جۇلقىنىسىندا، شينجياڭ تۇگەلدەي سايلاۋىت كۇشپەن شايقاسقا شىعىپ، تىنتەي دە بوساڭسىمايتىن، تولىق جەڭىسكە جەتپەي بەل شەشپەيتىن بەكىممەن جانە ارىنمەن ەڭ سوڭعى كەدەيلىك قامالىنا جالپى شابۋىل قوزعادى.

كەزەكتە شينجياڭداعى ٴار ۇلت كادر ـ بۇقاراسى بۇكىل ەل حالقىمەن بىرگە قول ۇستاسا وتىرىپ جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتىلىككە قادام تاستاۋدا. مىڭ جىلدىق ارمان شىندىققا ايالانعان ساتتە، شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا دا ايبىندى ەسكەرتكىشتەر بوي كوتەرىپ، بيلىك جۇرگىزۋشى پارتيانىڭ حالىق ٴۇشىن اۋەلگى ماقساتتان اينىماعان جاۋاپكەرشىلىگى مەن ىسكەرلىگى تاريح ەسىندە ماڭگى جاتتالىپ قالماق.

التىنشى

كەريا اۋدانى توعراعاز اۋىلى توعراعاز قىستاعىندا تاسپادالي تارتىلعان اسفالت جول السقا سوزىلىپ جاتىر، جولدىڭ ٴبىر باسىندا قۇربان تۇلمىنىڭ ەسكەرتكىش سارايى تۇر. قاز ـ قاتار تىزىلگەن تاريحي سۇرەتتەر، جازبالار، ناقتى زاتتار ىنتىماقتىڭ حيكايالارىن بايانداپ، ەرلىكپەن العا باسۋدىڭ شۇعىلاسىن شاشىپ، شينجياڭداعى ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ پارتيانى سۇيەتىن، وتاندى سۇيەتىن ىستىق سۇيىسپەنشىلىگىنە كۋا بولۋدا.

60 نەشە جىلدىڭ الدىندا، قۇربان اتايدىڭ "ەسەگىنە ٴمىنىپ بەيجيڭگە بارىپ ٴتۇراعا ماۋ زىدۇڭعا امانداساتىن" اڭگىمەسىنە ٴدۇيىم جۇرت قانىق. 2017 ـ جىلى باس شۇجي شي جينپيڭ قۇربان اتايدىڭ ۇرپاقتارىنا قايتارعان حاتىندا ولاردى "پارتيانى قىزۋ ٴسۇيۇدىڭ، وتاندى قىزۋ ٴسۇيۇدىڭ، جۇڭحۇا ۇلتى ۇلى شاڭىراعىن قىزۋ ٴسۇيۇدىڭ ۇلگىسى بولىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ انارىدىڭ داننىندەي تىعىز ۇيىسۋىن جەبەۋگە" ىنتالاندىردى.

باس شۇجي شي جينپيڭ شينجياڭنىڭ ۇلتتار ىنتىماعى قىزمەتىنە ٴار ۋاقىت كوڭىل ٴبولدى، مەيلى شينجياڭعا كەلىپ قىزمەت تەكسەرسىن، الدە نەگىزگى ساتى ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ تاڭداۋلى ۋاكىلدەرىن قابىلداسىن، مەيلى قۇربان اتايدىڭ ۇرپاقتارىنا جاۋاپ حات قايتارسىن، الدە مەملەكەتتىك ەكى ماجىلىستە شينجياڭ ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ قاراۋىنا قاتىناسسىن، ٴار ۇلتتىڭ ىنتىماعى، تاتۋلىعى باستان ـ ايان باس شۇجيدىڭ ەڭ تەرەڭ قام جەيتىن ٴىسى بولدى. ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى 2 ـ رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىندە باس شۇجي شي جينپيڭ "ىنتىماقتاسا شينجياڭدى ورنىقتىرۋدىڭ تاريحي بىيىك تۇرعىسىندا تۇرىپ شينجياڭنىڭ بولاشاعىن جوبالاپ، بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "شينجياڭ ماسەلەسىندە ەڭ ۇزاققا سوزىلاتىنى، سايىپ كەلگەندە، ۇلتتار ىنتىماعى ماسەلەسى. ۇلتتىق بولشەكتەۋشى كۇشتەر ۇلتتار ىنتىماعىن بۇلدىرۋگە ۇرىنعان سايىن، ٴبىز ۇلتتار ىنتىماعىن سولعۇرلىم بولىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ انارىدىڭ داننىندەي تىعىز ۇيىسۋىن جەبەۋگە" ىنتالاندىردى.

باس شۇجي شي جينپيڭ شينجياڭنىڭ ۇلتتار ىنتىماعى قىزمەتىنە ٴار ۋاقىت كوڭىل ٴبولدى، مەيلى شينجياڭعا كەلىپ قىزمەت تەكسەرسىن، الدە نەگىزگى ساتى ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ تاڭداۋلى ۋاكىلدەرىن قابىلداسىن، مەيلى قۇربان اتايدىڭ ۇرپاقتارىنا جاۋاپ حات قايتارسىن، الدە مەملەكەتتىك ەكى ماجىلىستە شينجياڭ ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ قاراۋىنا قاتىناسسىن، ٴار ۇلتتىڭ ىنتىماعى، تاتۋلىعى باستان ـ ايان باس شۇجيدىڭ ەڭ تەرەڭ قام جەيتىن ٴىسى بولدى. ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى 2 ـ رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىندە باس شۇجي شي جينپيڭ "ىنتىماقتاسا شينجياڭدى ورنىقتىرۋدىڭ تاريحي بىيىك تۇرعىسىندا تۇرىپ شينجياڭنىڭ بولاشاعىن جوبالاپ، بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "شينجياڭ ماسەلەسىندە ەڭ ۇزاققا سوزىلاتىنى، سايىپ كەلگەندە، ۇلتتار ىنتىماعى ماسەلەسى. ۇلتتىق بولشەكتەۋشى كۇشتەر ۇلتتار ىنتىماعىن بۇلدىرۋگە ۇرىنعان سايىن، ٴبىز ۇلتتار ىنتىماعىن سولعۇرلىم كۇشەيتىپ، ٴار ۇلت حالقىنىڭ وتان تۇتاستىعىن بىرگە قورعايتىن، ۇلتتار ىنتىماعىن بىرگە قورعايتىن، قوعام ورنىقتىلىعىن بىرگە قورعايتىن قۇرىش قورعانىن بەرىك قالاۋىمىز كەرەك".

باس شۇجي ٴجون سلتەگەن بەتالىستى بويلاپ، اۆتونومىيالى رايون جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك سومداۋدى نەگىزگى جەلى ەتۋگە تاباندى بولىپ، پارتيانىڭ ۇلت ساياساتىن دايەكتىلەندىرىپ، ۇلتتىق وڭىرلىك اۆتونومىيا ٴتۇزىمىن تيانىلىقتاندىرىپ، "ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى" جانە ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بىرلەسكەن دوستىق قيمىلىن ٴۇرتىس ىشكەرىلەي ورىستەتپ، ٴتۇرلى فورماداعى ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعى جاعىندا وزاتتاردان بولۋدى كەڭ كولەمدە ورىستەتپ، ٴار ۇلتتىڭ تاتۋ ـ ٴتاتتى ٴوتۋىن، قيىندىقتى تىزە قوسا جەڭۋىن، جاراسىمدى داموۋىن جەبەپ، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ سەنترلەس شەڭبەرىن بارعان سايىن ۇلكەيتە ٴتۇستى.

بۇگىنگى تاڭدا، شىنايى سۇيىسپەنشىلىككە تولى "ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى" اتتى پويىزدارى شينجياڭنىڭ ۇلان ـ بايتاق دالاسىندا زاۋلاۋدا، تۇتاس رايوندار ٴار ۇلت كادرلارى، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەر نەگىزگى ساتىداعى بۇقارامەن جۇپ قۇراپ، تۇس بولىپ، حال ـ جاعداي سۇراۋ، ٴوزارا قارايلاسۋ بارىسىندا تىنىستاس، تاعدىرلاس ٴبىر وتباسىنىڭ ادامدارىنا اينالدى.

بۇگىنگى تاڭدا، ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى ۇلگىلەر تيانشان الابىندا شوق جۇلدىزداي جارقىرادى، قۇربان نياز، جۇاڭ شىحۋا، يوۋ لياڭيىك... ٴبىر ـ بىرلەگەن رۋحانى كوردىناتالار ٴار ۇلت كادر ـ بۇقاراسىن ىنتىماققا پايدالى سوزدەردى سويلەۋگە، ىنتىماققا پايدالى ىستەردى ىستەۋگە جەتەكتەپ، ٴبىر جاعادان باس، ٴبىر جەڭنەن قول شىعارا وتىرىپ ىنتىماق نەگىزىن بەرىك قالادى.

بۇگىنگى تاڭدا، جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمى، "ٴۇشتىڭ ٴبىر ـ بىرىنەن ايرىلا الماۋى"، "بەستى شىنايى ەمەس" يدەياسى ٴار ۇلت حالقىنىڭ جۇرەگىنە تەرەڭ تامىر تارتىپ، "ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى، جۇڭگو ارمانىن ٴبىر نيەتپەت بىرگە قۇرۇدىڭ" قۇاتتى وڭ ەنەرگياسى شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا ۇزاققا دەيىن جاڭعىرادى.

فاكت ۇلتتار ىنتىماعى بەينە كۇن نۇرى، اۋا سياقتى كەم بولسا بولمايتىندىعىن، باس نسانانى جۇزەگە اسىرۋدىڭ ماڭىزدى العى شارتى جانە ٴتۇبىرلى كەپىلى ەكەندىگىن تولىق ٴتۇسىندىردى.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ ايقىن اتاپ كورسەتتى: "شينجياڭداعى ەڭ ۇلكەن بۇقارالىق قىزمەت ۇلتتار ىنتىماعى مەن ٴدىن جاراسىمدىلىعى". ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى 2 ـ رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىندە بەرى، اۆتونومىيالى رايون پارتيانىڭ ٴدىن قىزمەتى نەگىزگى باعىتىن جالپى بەتتىك دايەكتىلەندىرىپ، ەلىمىزدە ٴىسلام ٴدىنىن جۇڭگوشالاندىرۋ بەتالىسىنا تاباندى بولىپ، قالىپتى ٴدىني قيمىلداردى زاڭ بويىنشا قورعاپ، ٴدىني ورىندارداردا "جەتىنى جەتكىزۋدى، ەكى بولۋدى، توعىزدى سەپتەۋدى" تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىپ، وتانشىل ٴدىني قايراتكەرلەردى باۋلۋدى، قورعاۋدى، ولارعا قامقورلىق جاساۋدى كۇشەيتتى... ٴدىندى سوتسياليستىك قوعامعا ۇيلەسۋگە بەلسەنە جەتەكتەپ، قالىڭ ٴدىن سالاسىندىعى قايراتكەرلەردى جانە دىنگە سەنەتىن بۇقارانى جۇڭحۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋى سىندى جۇڭگو ارمانىن جۇزەگە اسىرۋ جولىندا كۇرەسۋگە ىنتىماقتاستىردى، ۇيىستىردى.

شينجياڭنىڭ كەڭ ـ بايتاق دالاسىندا ٴار ۇلت بۇقاراسى ەتەنە بولىپ، ٴبىر ـ بىرىنە قارايلاستى، ٴتۇرلى دىندەر توعىسىپ، بىرگە ٴومىر ٴسۇرىپ، تاتۋ، جاراسىمدى ٴوتتى.

جەتىنشى

قاراپايىم تۇرعىن ٴۇي، حوش ٴيىستى كوفەحانا، ٴداستۇرلى قولونەر، سوندداي ـ اق ۇلتتىق ٴتۇسى قويۋ ٴدامدى تاعامدار ادامدى سۇيىندىرە ەلىكتىرىپ، ەل ٴىشى ـ سىرتىنىڭ تالاي ـ تالاي سەرۋەنشىلەرىن باۋرادى ـــ بۇگىنگى تاڭدا وڭتۇستىك شينجياڭداعى ماڭىزدى قالاشقا قاشقاردا، قورعاۋ سيپاتتى وزگەرتۋدەن كەيىنگى كونە قالا رايونى شىت جاڭا جاڭارىپ، شينجياڭداعى ەڭ دۇماندى سايالىق نسانالى جەرلەردىڭ بىرىنە اينالدى.

كونە قالا تىڭنان تۇلەدى، بۇل رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ قۇت ـ بىرىسى، ونان دا ماڭىزدىسى، قوعام ورنىقتىلىعىنىڭ پايداسى، ونىڭ يگىلىگىنە كەنەلگەندەر ۇرپاقتار بويى وسى ارادا تۇرمىس كەشىرىپ كەلە جاتقان ادامدار.

قاشقار كونە قالاسىنىڭ تاماشا بۇرىلىس جاساۋىنىڭ اسىتارىندا پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ وڭتۇستىك شينجياڭ قىزمەتىنە وسكەلەڭ نازار اۋدارۋى مەن كوڭىل ٴبولۋى جاتىر.

(جالعاسى 6 ـ بەتتە)